

PL ISSN 0419-8824

DZIEJE NAJNOWSZE

INSTYTUT HISTORII
IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII
IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

3–2023

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik LV

2023

3

Polacy – Ukraińcy
Wzajemne relacje w czasach najnowszych

Numer wydany we współpracy
z Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego

Warszawa 2023

„Dzieje Najnowsze”
założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

KOMITET REDAKCYJNY

Lukasz Adamski, Mikheil Bakhtadze, Roman Baron, Agnieszka Cieślukowa, Idesbald Goddeeris,
Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kondracki, Marek Kornat, Andrzej Koryn, Krzysztof Kosiński,
Claudia Kraft, Piotr Madajczyk, Wojciech Materski, Jan Molenda, Władimir Niewiezin,
Andrzej Nowak, Sławomir Nowinowski, Małgorzata Ptasieńska, Dušan Segeš,
Andrzej Suchcitz, Włodzimierz Suleja, Tadeusz Wolsza, Michihiro Yasui

REDAKCJA

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska (redaktor naczelna), Daniel Boćkowski (zastępca
redaktor naczelnej), Anna Nowakowska-Wierchoś (sekretarz), Paweł Libera (członek redakcji),
Rafał Stobiecki (członek redakcji), Jacek Tebinka (członek redakcji)

REDAKTORZY WYDAWNICZY

Konrad Byzdra (język polski), Grażyna Waluga (język angielski)

TŁUMACZENIA STRESZCZEŃ

Grażyna Waluga

ADRES REDAKCJI „DZIEJÓW NAJNOWSZYCH”

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. 22 831 02 61–62, w. 43, e-mail: dn@ihpan.edu.pl
<http://www.dn-ihpan.edu.pl>

Czasopismo recenzowane

p-ISSN 0419-8824
e-ISSN 2451-1323 (wersja pierwotna)

© Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
© Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Współwydawcy czasopisma:

Instytut Historii
im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa,
Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Fundacja Instytutu Historii
im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa,
Rynek Starego Miasta 29/31, pok. 44
tel. +48 22 831 02 61, w. 46
e-mail: fundacja.ihpan@ihpan.edu.pl

Publikacja dotowana ze środków publicznych
Ministerstwa Edukacji i Nauki

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Spis treści

Rozmowy o braciach i siostrach po latach	5
--	---

ANKIETA

Tekst ankiety	9
Łukasz Adamski	11
Oleksandr Awramczuk	17
Bogumiła Berdychowska	22
Jan Jacek Bruski	26
Igor Hałagida	31
Ola Hnatiuk	36
Grzegorz Motyka	40
Wołodymyr Skłokin	43
Tomasz Stryjek	47
Oleksandr Zajcew	51
Leonid Zaszkilniak	56
Andrzej A. Zięba	61

STUDIA I ARTYKUŁY

Sławomir Łukasiewicz – <i>Europa Środkowa, Środkowo-Wschodnia czy zapomniana? Uwagi o historii idei na emigracji i w kraju</i>	71
Gennadii Korolov – <i>Zmierzch Europy czy ofensywa Wschodu – ukraińscy intelektualiści w poszukiwaniu Ukrainy na mapie nowej Europy Wschodniej po 1945 r.</i>	89
Łukasz Dryblak – <i>Kwestia narodowościowa w optyce polskiej i rosyjskiej emigracji na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX w.</i>	105
Jan Pisuliński – <i>Polsko-ukraińskie rozmowy gospodarcze wiosną i latem 1920 r. Dlaczego nie doszło do porozumienia?</i>	125
Roman Łach – <i>Działalność Klubu „Prometeusz” oraz relacje polsko-ukraińskie w Harbinie w latach 1931–1936</i>	141
Magdalena Gibiec – <i>Między pragmatyzmem a dogmatyzmem. W kierunku rozłamu w Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (1929–1935)</i>	169
Marek Wojnar – <i>Wróg cywilizacyjny – obrazy rosyjskiego imperializmu w międzywojennej myśli politycznej Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów</i>	187

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- Jarosław Syrnyk – *Między nauką i polityką: interpretacja przeszłości w książce Paula Roberta Magocsiego „Pod osłoną gór. Dzieje Rusi Karpackiej i Karpatorusinów”* 211
- Łukasz Adamski – *Historia międzykropelkowa – o pracy Jarosława Hrycaka „Uporać się z przeszłością: globalna historia Ukrainy”* 231

* * *

- Mykoła Riabczuk, „Czternasta od końca. Opowieści o współczesnej Ukrainie”, przeł. Katarzyna Kotyńska, Andrij Saweneć, Joanna Cieplińska, Andrzej Jekaterynczuk, Michał Petryk, Ołena Szelażyk-Komenda, Marek S. Zadura, Mateusz Zalewski, Wydawnictwo „Znak”, Kraków 2022, ss. 235 – Rafał Stobiecki 253
- „Jerzy Giedroyc, Józef Łobodowski. Listy 1947–1988”, oprac. Bogumiła Berdychowska, Więź, Warszawa 2022, ss. 818 – Jędrzej Bończak 257
- Оксана Пеленська, „Україна поза Україною: Енциклопедичний словник мистецького, культурного і громадського життя української еміграції в міжвоєнній Чехословаччині (1919–1939)”, Національна бібліотека Чеської Республіки – Слов’янська бібліотека, Наукове товариство імені Шевченка в Канаді, Українсько-канадський дослідно-документаційний центр, Прага 2019, ss. 331 – Paweł Libera 260

Instrukcja wydawnicza

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać w dwu egzemplarzach oraz w wersji elektronicznej. Wydruk powinien być sporządzony według obowiązujących norm: Times New Roman 12 pkt, interlinia 1,5 wiersza, z marginesem z lewej strony o szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi dużymi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji oraz afiliację (miasto) – na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Odnośniki do przypisów (dolnych) w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. – wiek lub r. – rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z. etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach słownie (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7, dopuszczalne są także inne skróty przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części – cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przesłania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułu i artykułu recenzyjnego streszczenia (do 3000 znaków ze spacjami) i zarysu treści (do 500 znaków ze spacjami) w języku polskim, wykazu słów kluczowych w języku polskim (do 5–7 słów lub wyrażeń), bibliografii zawierającej wszystkie opracowania cytowane w przypisach, a także biogramu (do 500 znaków ze spacjami; tytuł naukowy, instytucja, zainteresowania naukowe).

Polsko-białoruskie pogranicze
1939—1941 w białoruskich
dokumentach archiwalnych

„WYZWOLENI” i ZNIEWOLENI

www.mioszowski.pl

Centrum
Mioszowskiego

ISSN 0419-8824

9 770419 882306 09 >